

Реструктурирање глобалног економског и трговинског окружења и квалитетна сарадња у оквиру иницијативе „Појас и пут“

Сажетак: Глобално економско и трговинско окружење свакодневно се мења, а начини сарадње прилагођавају се трендовима. Овај рад у фокусу има иницијативу „Појас и пут“ кроз рефлексije на глобалне тенденције и кризе током пандемије ковида 19. Анализирајући пет нових карактеристика дубоког економског реструктурирања тржишта, аутор скреће пажњу на успон земаља у развоју и увећање директних међународних инвестиција, али и све учљивији успон дигиталних услуга. У позадини дубоког планетарног реструктурирања, сарадња „Појас и пут“ има све важнију улогу у следећа четири аспекта: прво, пружа снажан подстицај глобалном економском и трговинском расту; друго, користи огроман потенцијал глобалне економске и трговинске сарадње јер ће земље учеснице искористити своје предности и стимулисати међусобне потенцијале кроз стратешку и политичку повезаност; треће, чланице граде глобално економско и трговинско партнерство у новој ери; и четврто – промовишу преобликовање глобалног економског и трговинског система управљања које је у току.

Кључне речи: „Појас и пут“, реструктурирање тржишта, политизација економских и трговинских односа, научно-технолошки паркови, нови правац глобалног пословања

Тренутно се одвија нова фаза револуције у науци, технологији и индустрији. Глобални економски и трговински образац и начин сарадње такође се у великој мери прилагођавају. Ово је довело до нових изазова и прилика за промовисање трговинске повезаности која је обухваћена иницијативом „Појас и пут“, а која

је овој иницијативи такође дала нову улогу у реструктурирању глобалног економског и трговинског окружења. Захваљујући све широј квалитетној сарадњи у оквиру „Појаса и пута“, глобална економија и трговина ће се развијати ка доброј интеракцији на стабилан, уравнотежен и координиран начин.

Нове карактеристике еволуције глобалног економског и трговинског окружења

У последње време, под утицајем спољашњих потреса и трансформације на унутрашњем плану, глобално економско и трговинско окружење ушло је у период дубоког реструктурирања и добило пет нових карактеристика.

Прва карактеристика јесте прављење разлике између економија у погледу глобалног економског и трговинског раста. Од почетка XXI века убрзао се успон земаља у развоју. Упр-

кос снажном утицају међународне финансијске кризе из 2008. и пандемије ковида 19 из 2020, стопе раста тржишта у успону и економија у развоју и даље су генерално више од оних у развијеним економијама. Када је реч о међународној трговини и улагањима, тржишта у успону и економије у развоју такође бележе већи раст и све бољи међународни профил. Исто се односи и на развој међународних директних инвестиција.

Друга карактеристика јесте дигитализација глобалне трговине и економских образаца. Међу глобалним технолошким иновацијама,

80 |

Председник Републике Србије Александар Вучић и амбасадорка НР Кине у Србији Чен Бо са тимом кинеских медицинских специјалиста за борбу против COVID-19, Београд, 1. мај 2020. године

Фото: Зоран Жестић - Фото Танјуг

Сју Сјуђун

Реструктурирање глобалног економског и трговинског окружења и квалитетна сарадња у оквиру иницијативе „Појас и пут“

информациона и дигитална област забележиле су највећи број технолошких достигнућа. Са све широм применом дигиталне технологије, јављају се нове индустрије, нови облици и нови модели, подстичући брз раст дигиталне економије и трговине. У међувремену, прекогранична дигитална трговина услугама такође је показала значајну стопу раста. Развијене економије заузимају доминантну позицију у глобалној дигиталној трговини, али се дигитална трговина у земљама у развоју брже развија у последње време. Удео извоза развијених земаља у дигиталној трговини услугама преноса 2021. износио је 77,9% укупног светског извоза, што је пад од 8,3 процентна поена у односу на 2005. годину.

Трећа карактеристика јесте декарбонизација глобалне економске и трговинске структуре. Развој нискоугљеничне економије има далекосежан утицај на глобалну трговину и инвестиције. Када је реч о трговини, смањење емисије гасова стакленика све више постаје циљ и мисија трговинских пракси у разним земљама. Удео производа који изазивају велико загађење, који емитују велику количину угљеника и троше много енергије наставиће да се смањује у глобалној трговини. Иако је нискоугљенична трговина у складу с концептом и циљем одрживог развоја и у интересу је свих држава на дужи стазе, на краткорочном плану ће се спољна трговина земаља у развоју, са нижим технолошких и развојним нивоом, суочавати с бројнијим изазовима и проверама. Када је реч о инвестицијама, међународна заједница све више прихвата и примењује еколошке, друштвене и управљачке стандарде (енгл. ESG), па се традиционални методи инвес-

тирања и финансирања и даље мењају. У исто време, многе земље увеле су ограничења за посебне инвестиционе области и гране индустрије и подигле инвестиционе стандарде и еколошку одговорност предузећа.

Четврта карактеристика је политизација глобалних економских и трговинских односа. Поједине развијене економије радије посматрају економске и трговинске односе из перспективе геополитике и националне безбедности. Оне уобичајеним економским и трговинским односима дају снажну политичку ноту и на домаћим и дипломатским догађајима наглашавају такозвану претњу економске и трговинске безбедности. Говорећи о трговини, поједине развијене економије често користе предност њихове доминантне позиције у глобалном трговинском систему да би покренуле једностране радње против других земаља, увеле економске санкције и изазвале трговинске ратове, чиме озбиљно угрожавају и ометају уобичајену трговинску размену. У области инвестиција, неке развијене економије злоупотребиле су безбедносне концепте да би ограничиле нормалан прилив страног капитала, а предузеле су циљане рестриктивне мере против неких држава и предузећа, повећавајући нестабилност, неизвесност и непредвидивост прекограничних инвестиција.

Пета карактеристика је „наоружавање“ глобалног економског и трговинског механизма. Услед намерних опструкција појединих земаља, споро се одвија реформа механизма управљања, на пример, Светске трговинске организације, Међународног монетарног фонда, Светске банке и Групе 20. Ови механизми нису

успели да одрже глобални економски поредак, а исто тако сведени су на обичну алатку, па чак и оружје за шачицу земаља које се упуштају у геополитичке игре и потискују остале земље.

Нова улога иницијативе „Појас и пут“ у реструктурирању глобалног економског и трговинског окружења

82 |

Заједно с предлогом и праксом иницијативе „Појас и пут“, економски и трговински развој земаља учесница ушао је у нову фазу. У условима дубоког реструктурирања глобалног економског и трговинског окружења, сарадња у оквиру „Појаса и пута“ има све значајнију улогу у следећа четири аспекта.

Прво, она даје снажан подстрек глобалном економском и трговинском расту. Данас је глобална економска и трговинска размена у великој мери отежана, а ниво трговинске и инвестиционе либерализације и олакшавања не може да одржава корак са захтевима глобалног економског и трговинског развоја. Исто тако бележи пад у појединим областима и гранама индустрије. Док иницијатива „Појас и пут“ наставља да напредује, ниво трговинске и инвестиционе либерализације и олакшавања у земљама учесницама расте, стварајући повољне услове за подстицање трговинског раста и повећање делотворности инвестиција. Иницијатива за промоцију неометане трговинске сарадње у оквиру „Појаса и пута“, коју је покренула Кина, предвиђа промоцију трговинског раста, подстицање двосмерних ин-

вестиција и инклузивног и одрживог развоја као три главна циља економске и трговинске сарадње у оквиру иницијативе „Појас и пут“. Она, такође, промовише и шири трговинску размену посредством разних олакшица, развоја нових пословних модела, повећања сарадње у трговини услугама, учвршћивања инвестиционе сарадње како би се заједно испунио задатак промовисања Агенде Уједињених нација за одрживи развој до 2030. године. Ова иницијатива је наишла на позитиван пријем и учешће више од 80 земаља и међународних организација. У исто време, иницијатива „Појас и пут“ наглашава сарадњу у научним и технолошким иновацијама и активно промовише истраживање и развој, као и примену технологија земаља учесница да би се створили подстрек и виталност за економски и трговински раст уз помоћ технолошког напретка.

Друго, она користи огромни потенцијал глобалне економске и трговинске сарадње. У међународној сарадњи у оквиру иницијативе „Појас и пут“, земље учеснице ће у потпуности користити међусобне предности и подстицати међусобне потенцијале стратешким и политичким повезивањем, а исто тако ће економске комплементарности претворити у практичне резултате економске и трговинске сарадње. Према студији Светске банке, иницијатива „Појас и пут“ могла би повећати обим трговине међу земљама учесницама за 4,1%, а тај ефекат подстицања трговине могао би се утростручити уколико се и даље наставе релевантне трговинске реформе и унапређење транспортне инфраструктуре. Када је реч о инвестицијама, укупна двосмерна улагања између Кине и земаља учесница од 2013. до 2022.

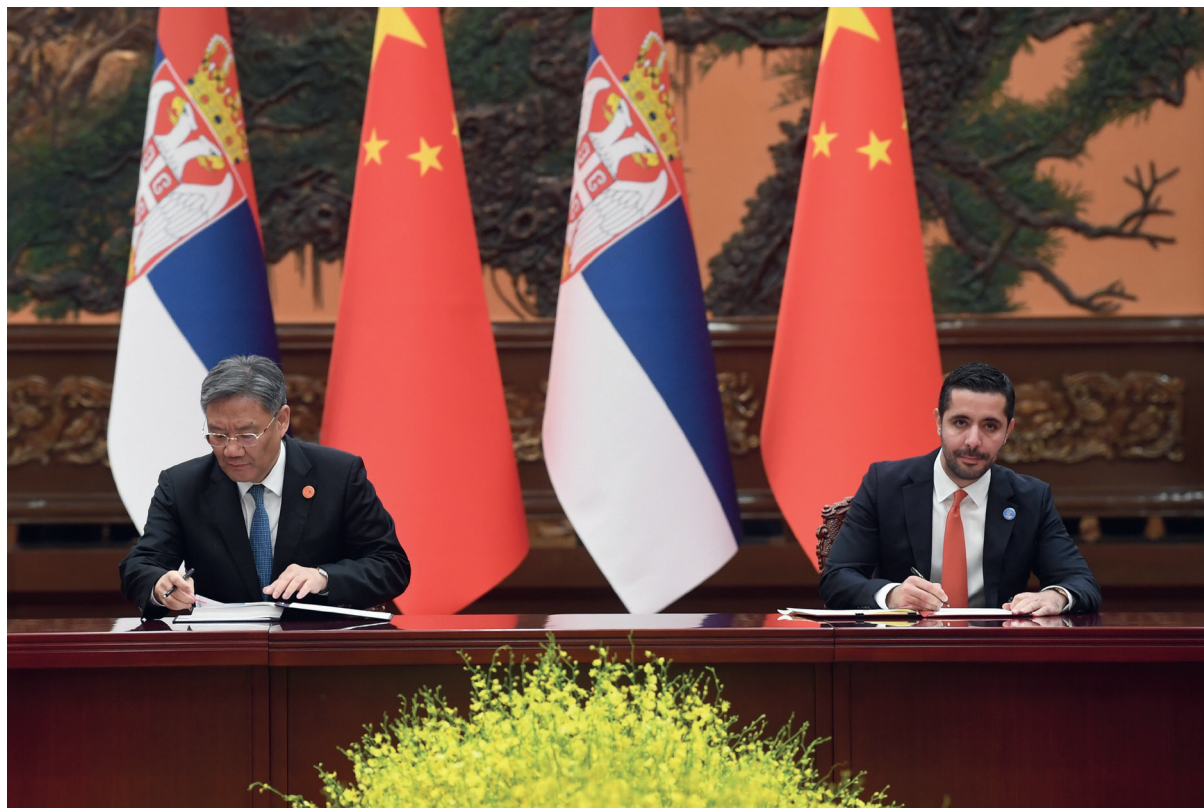
Сју Сјуџун

Реструктурирање глобалног економског и трговинског окружења и квалитетна сарадња у оквиру иницијативе „Појас и пут“

премашиће 270 милијарди долара. Када је реч о грађевинским пројектима, у периоду од 2013. до 2022. укупна вредност нових уговора за кинеске пројекте у земљама учесницама премашује 1,2 трилиона долара, а укупни остварени промет већи је од 800 милијарди долара, односно више од половине укупног промета. Заједничка изградња „Појаса и пута“ ће у потпуности подстаћи комплементарне економске ефекте за Кину и

земље учеснице. Њена улога у повећавању обима и сарадње глобалне економије и трговине све је очигледнија.

Треће, она гради глобално економско и трговинско партнерство у новом добу. Због унилатерализма, протекционизма и трговинског застрашивања, појачано је отуђење глобалних економских и трговинских односа, а широко је распрострањен концепт „ти губиш, ја добијам,

Министар трговине НР Кине Ванг Вентао и министар унутрашње и спољне трговине Републике Србије Томислав Момировић, приликом потписивања Споразума о слободној трговини између Владе НР Кине и Владе Републике Србије, Пекинг, октобар 2023.

Фото: Димитрије Гол

а победник узима све“. Ескалација сукоба и конфронтација на економском и трговинском пољу бацају сенку на глобалну економску и трговинску сарадњу. У међународној сарадњи, у оквиру иницијативе „Појас и пут“, земље учеснице обављају економску и трговинску размену по равноправном и добровољном принципу и посвећене су промоцији отвореног, инклузивног и обострано корисног економског и трговинског партнерства. Државе кроз опсежне консултације и постизање консензуса граде све чвршћу партнерску мрежу. Државе заснивају своју економску и трговинску сарадњу на међусобном политичком и стратешком поверењу па су тако спречиле инструментализацију и злоупотребу економских и трговинских односа. Иницијатива „Појас и пут“ залаже се за успостављање кооперативних односа заснованих на принципу опсежних консултација, заједничког доприноса и обостране користи. Она пружа значајну подршку добронамерним интеракцијама глобалног економског и трговинског партнерства. Земље учеснице су се, такође, активно удружиле у процесу регионалних и глобалних економских интеграција и промовисале преговоре, потписивање и реализацију великог броја нових билатералних и регионалних уговора о слободној трговини, који пружају институционалну заштиту све дубље економске и трговинске размене између укључених земаља.

Четврто, она промовише реструктурирање глобалног економског и трговинског система управљања. У последње време, глобално економско и трговинско окружење и

односи непрекидно се погоршавају, а све је упадљивији недостатак демократије, институционалних правила и одговорности глобалног економског и трговинског управљања. Мала група земаља прибегава унилатерализму тако што уместо међународних правила поштује домаће законодавство, заједнички консензус међа једностраним одлучивањем, ставља своје интересе изнад заједничких глобалних интереса и практикује трговинско застрашивање у име мултилатерализма. У постојећем економском и трговинском систему управљања право гласа и одлучивања великог броја земаља у развоју озбиљно је угрожено, а њихови легитимни интереси не добијају прописну заштиту од система. У исто време, општепризната међународна правила у областима као што су дигитална трговина, нискоугљенична трговина и одрживо инвестирање и финансирање тек треба да се формулишу, а поједине хегемонистичке државе користе прилику да интернационализују своја домаћа правила и да наметну такозвану надлежност дуге руке. У таквој клими, све гласније се чује захтев земаља у развоју за реформом постојећег глобалног и трговинског система управљања, што сарадњи у оквиру „Појаса и пута“ поверава функцију борбе за реструктурирање глобалног економског и трговинског система управљања. Ослањајући се на платформу међународне сарадње у оквиру иницијативе, земље учеснице придржавају се истинског мултилатерализма, примењују концепт глобалног управљања кроз „опсежне консултације, заједнички допринос и обострану корист“. Оне активно учествују,

промовишу и предводе процес реформације глобалног економског и трговинског система управљања посредством прагматичне економске и трговинске сарадње.

Промоција реструктурирања глобалног економског и трговинског окружења преко квалитетне сарадње у оквиру „Појаса и пута“

Тежећи високим стандардима, одрживости и бољем животу људи, квалитетна сарадња у оквиру „Појаса и пута“ даље ће консолидовати темељ сарадње с циљем повезивања, проширивања простора за међународну сарадњу, учвршћивање мреже за спречавање и контролу ризика, и трудиће се да оствари виши ниво сарадње, већу ефикасност улагања, квалитетнију понуду и снажнији развој. У области економске и трговинске сарадње, земље учеснице ће одговорити на развојни тренд глобалне економије и трговине како би се суочиле са изазовима глобалне економске и трговинске сарадње, ослањајући се на то да ће Иновативни пут свиле, Дигитални пут свиле, Зелени пут свиле и Пут свиле о правилима наставити да раде на реструктурирању глобалног економског и трговинског окружења.

Прво, квалитетна сарадња за Иновативни пут свиле даће нов подстицај глобалним економским и трговинским односима. Иновативни пут свиле је извор снаге за квалитетну сарадњу у оквиру „Појаса и пута“. Исто тако, он је неизбежан избор приликом обликовања нове динамике у

Сју Сјуџун

Реструктурирање глобалног економског и трговинског окружења и квалитетна сарадња у оквиру иницијативе „Појас и пут“

глобалним економским и трговинским односима. У последње време Кина и земље учеснице прошириле су сарадњу и размену у научним и технолошким иновацијама, убрзале су усклађивање и дељење иновативних елемената и подстакле квалитетну сарадњу у оквиру Иновативног пута свиле, са све снажнијом систематичном и синергијском организацијом целокупне сарадње у научним и технолошким иновацијама. У сарадњи у оквиру „Појаса и пута“ Кина је увела велики број политика, мера и пројеката и активно промовише изградњу заједничких лабораторија, сарадњу у научним и технолошким парковима, пренос технологија итд., што је поставило значајан темељ другим земљама за промоцију индустријског унапређења, оптимизацију трговинске структуре и формулисање подстицаја за трговински раст. Од јуна 2023. Кина је успоставила научне и технолошке кооперативне односе с више од 160 земаља и региона и потписала научне и технолошке уговоре са 117 земаља, већином учесница у оквиру иницијативе „Појас и пут“. Кина се, такође, укључила у више од 200 међународних организација и мултилатералних механизма и преузела вођство у покретању и убрзавању кинеских међународних „великих научних“ програма. Захваљујући сталном залагању за квалитетну сарадњу у оквиру Иновативног пута свиле, повећаће се и ниво научних и технолошких иновација земаља учесница, а биће дат пун подстицај њиховим улогама у стварању нових покретачких снага за економски и трговински раст.

Друго, квалитетна сарадња у оквиру Дигиталног пута свиле истражиће нове начине

глобалне економске и трговинске интеракције. Глобална дигитална економија и е-трговина брзо се развијају после пандемије ковида 19. Прекогранична е-трговина забележила је упадљив раст међу земљама учесницама у њиховим напорима да прошире економску и трговинску сарадњу. Да би промовисала квалитетну сарадњу у оквиру Дигиталног пута свиле и створила ефикаснији нови модел економске и трговинске сарадње, Кина је активно прилагодила развојне циљеве е-трговине и захтеве свих укључених страна ради стварања ефикасне платформе за е-трговину. Од јуна 2023. Кина је потписала документе о сарадњи у оквиру е-трговине са 29 земаља и успоставила билатералне механизме сарадње у е-трговини. Док се наставља сарадња ради квалитетног Дигиталног пута свиле, глобални економски и трговински модел ће претрпети дубоке промене у земљама учесницама у „Појасу и путу“, па и у читавом свету.

Треће, квалитетна сарадња у оквиру Зеленог пута свиле прошириће нову стазу глобалне економске и трговинске сарадње. У међународној сарадњи у оквиру иницијативе „Појас и пут“, земље учеснице залажу се за принцип зелених инвестиција, основале су Коалицију о зеленом развоју у оквиру ове иницијативе, као и Зелени инвестициони фонд. Делотворно реагујући на епидемију, Зелени пут свиле брзо се развија, а главне индустрије, као што су заштита животне средине и чиста енергија, суочавају се с новим могућностима за развој. Године 2021. Кина и 31 партнерска земља покренуле су Иницијативу за партнерство за зелени развој у оквиру „Појаса и

пута“, обавезујући се да више неће реализовати нове пројекте с угљем као енергентом ван Кине. Исто тако, Кина је прва најавила оснивање Кунминг фонда биодиверзитета уложивши 1,5 милијарди јуана. У областима нове енергетике, очувања енергије, заштите животне средине и изградње нове инфраструктуре, сарадња у оквиру иницијативе „Појас и пут“ непрекидно се шири и ствара огроман развојни простор за трговинску и инвестициону сарадњу у овим областима. Нискоугљенична трговинска и еколошка улагања све више постају важан пут земљама учесницама у истраживању потенцијала и побољшању квалитета економске и трговинске сарадње.

Четврто, квалитетна сарадња у оквиру Пута свиле с правилима изградиће нови систем глобалног економског и трговинског управљања. У последње време, земље учеснице повећале су усклађеност стандарда и правила која примењују како на унутрашњем, тако и на међународном плану. Међутим, глобална економска и трговинска правила управљања у новим областима, као што су дигитална трговина и нискоугљенична трговина, и даље су у почетној и истраживачкој фази, а преговори о правилима прекограничног преноса података, заштити приватности и тржишном приступу за дигиталне услуге под окриљем Светске трговинске организације и осталих мултилатералних механизма и оквира и даље су у току. С обзиром на то да ове нове области представљају будући тренд развоја економске и трговинске сарадње, успостављање релевантних правила довешће до значајних промена у глобалном економском и трговинском

Сју Сјуџун

Реструктурирање глобалног економског и трговинског окружења и квалитетна сарадња у оквиру иницијативе „Појас и пут“

систему управљања. Стога ће висококвалитетна сарадња с циљем отвореног, праведног, правичног и недискриминаторног Пута свиле о правилима и изградња глобално оријентисане мреже

слободних трговинских зона високог стандарда промовисати развој глобалног економског и трговинског система управљања у праведнијем и рационалнијем правцу.

| 87

Од малена ђаци се уче да треба да чувају природу. Ова мајица и торбица су произведене од рециклираних боца ПЕТ амбалаже и изложене у галерији Чангђиангјуан етничке школе.

Фото: Урош Шуваковић

Xu Xiujun

University of Chinese Academy of Social Sciences
Professor at the School of International Economics and Politics
Beijing (PR China)

Global Economic and Trade Landscape Reshaping and High-Quality Belt and Road Cooperation

Summary

88 | The global economic and trade landscape is changing, while methods of cooperation are being adjusted to trends. This paper is focused on the Belt and Road Initiative through reflections on the global tendencies and crises during the COVID-19 pandemic. Analyzing five new features of profound economic restructuring of the market, the author points to the rise of the developing countries and the increase in international investments, but also to the increasingly evident rise of digital services. Against the backdrop of deep planetary restructuring, the Belt and Road cooperation has an increasingly important role in the following aspects: first, it provides a strong impetus to global economic and trade growth; second, it taps into the huge potential of the global economic and trade cooperation because the participating countries will use their advantages and encourage mutual potentials through strategic and political connectivity; third, the participating countries build a global economic and trade partnership in the new era; and, fourth, they promote the reshaping of the global economic and trade governance system, which is underway.

Keywords: Belt and Road, market restructuring, politicization of economic and trade relations, scientific and technological parks, new direction of global business operations